

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine
professoris**

Sermones Estiuales De Tempore

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Sermo secundus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30616

tū nisi spūalr māducēt; nec sufficit sola sa/ cuīus adorātiō debet adoratiō latrīe. p̄s.
 crāmetalis receptio. Audite o miseri pechatores q̄ p fidē charitate firmatā ch̄risto incorporati nō estis. Lerte in dīa mortui estis. O luxuriosi: v̄lurarij. z̄c. Audire au gustū dicentē. Ue misere aie q̄ ch̄rim nō erit nec amat: arida manet & misera: pdit q̄d viuit q̄ dei nō diligit. Quia vicz nibil valer vita naturalis sine vita spūali. Ha gna est ḡ differentia in māducātibz ch̄rim Justi em nedū sacramētū h̄ etiā spūalez sacramēti percipiūt effectū. Ex̄tes vero in petō solū sacramētū recipiūt nō ad vitā h̄ ad mortē. **S**igura. Aueri. xvii. De di ueritate mādicatiū manā i desertō. Qui dam enī fastidientes murmurabāt dī. Ania n̄a arida ēm̄bil alīō respicūt ocu lūnī n̄i man. Talibz igitur nibil sapiebat māna. Jō desiderabāt carnes q̄b sum pris mortui sūt in desertō. Spūalicer v̄z si carnales nō recipiūt huī sacramētū dulcedinc: nec recipiūt eius effectū. So la enim carnalia q̄rum quibz sumptis et degustatis ex dei ḡmissione diuina iustitia tradit eos in mortem eternam. Rōm. viii. Si fin carnem vixeritis moriemini si autē spū facta carnis mortificaueritis: v̄netis.

Secund⁹ ar. Lū oī denotatiō celebran da ē eucharistie festiuitas quā q̄ mā ducāt viuet in eternū. Et p̄cipue p̄p̄tria.

P̄mo p̄p̄t rei adorate p̄ntiam.

Sedō p̄p̄t eius p̄cellentiā.

Tertio p̄p̄t adoratiōis efficaciā.

P̄mo lḡit z̄c. q̄d em̄ adoram̄ in isto feſta nō realiter adeſt sc̄z v̄p̄ ch̄ri corpus. Notāda ē at t̄plex ch̄ri p̄ntia. s. q̄ dinstans essentia in oibz. In iustis p̄o solis per grāz Greg. sup̄ can. De⁹ est cōi mō in oibz rebus p̄ntia potētia: t̄ subtātia: t̄ familiātiori mō dī eē in aliq̄bz p̄ḡram. Est at et alia p̄ntia q̄ corporeā assistentiā: v̄c̄z in hoc sacramēto. p̄s. Dīs p̄tutū nobiscum

Sedō p̄p̄t rei adorate p̄cellentiā: q̄m ip̄e est rex regū & dīs dñantū. Apoc. xix. Nēdum inq̄ntū de⁹ h̄ etiā inq̄ntū homo. Est autē in ch̄ri h̄umanitate triplex p̄cellētia. s. sacrificatiōis gratiose. Ip̄se em̄ est sanctus scr̄p. Dan. ix. Exercitatiōis vir tuose in bonis operibz & passionibus. Et cōv̄nciōis ḡlose. s. cum diuinitate rōne

Adorāte scabellū pedū eius q̄m sc̄m est.

H̄umanitas qui p̄pe ch̄ri est quasi scabellū diuinitatis. **T**ertio p̄pter adoratiōis efficiātia. Talis enim adoratiō est magne efficacie in merito. **J**uxta illud. j. Regū. q̄. Qui me honorificauerit gl̄iscabo eūz.

Et sicut dicit Aug⁹. Hec adoratiō p̄cītū pue p̄sistit in actu fidei spei & charitatis.

In q̄ etiā cōsistit vita aie. Jō per h̄ac adoratiōē h̄ vita spūalis. Et illa adoratiō

est spūalis corporis ch̄ri māducātio. Ex̄e plū h̄dī habem⁹ in aplis q̄ tantā fidem

spem & charitatis. H̄abebāt cum p̄dicasset ch̄ris de hoc sacramēto. Ut h̄r. Jo. vi. et

multi ex discipulis ei⁹ abirent dī. Durus est hic sermo: tandem dī. aplis. Nunquid &

vos vultis abire? Et rādens Pet̄r⁹ p se & p alīs dī. Dñe ad quē ibimus? Herba

vīte eterne habes. q. d. Sacramētū hoc de q̄ loq̄ris ducit ad vitā eternā. Chryso.

Ipa vita eterna tu es: et non das in car-

ne & sanguine tuo nisi quod es.

Tertiū articul⁹. Aūd. z̄c. Sed nota te q̄m non placet adoratiō aut obla-

tio n̄i placeat p̄sona offerēs. Unū de pen-

dis. v. c. p̄mo. 5. Semp̄ offerat. Et xiiij. q.

v. Scriptū Abel placuit deo & ei⁹ obla-

tio. Non possumus autē christo placere:

n̄i sibi configureremur per fidem & chari-

tatem: q̄r ut dicitur Insti. de re militari.

Hilites debent habere stigma lui p̄inci-

pis. Euvete ergo: ne corā christo p̄pareat

cū signo diabolī. Nam si veniret rex et

omnes irent obuiā ei⁹: & v̄nus portaret si-

gnū aduersarij: illicet clamaret v̄uat rex

censeref. pditor. **E**xpone & applica no-

tando: q̄ signū aduersarij ch̄ri. i. diabolī:

est peccatum quod abominabile est deo.

Sap. xliij. Odiō est deo impius & impie-

tas eius.

Sermo secundus.

Wi mandu

Quat z̄c. Caro mea vere est cib-

bus et sanguis meus vere ē

potus. Jo. vij. Uerissimus amicus n̄r ē

dīs iefus Nos enim ad proprios sumpt̄

uos & cōmodū n̄r̄ dillerit. Nam pro no-

bis mori voluit. Et insuper corpus & san-

guinem in cibuz dedit. Unde dicit Caro

De eucharistie sacrō

mea zc. Lōtēplare bñ quō nobis pmo de
dit qd sum in ope creationis. Scđo deh
dit qe quid fecit in ope gubernatiōis. Ter
tio dedit seip̄ in ope regatiōis. Dī pmo
j. Lop. iiiij. Quid habes qd nō acceſſisti.
Hec scđo Ps. Dia subiecti sub pedibus
eius. s. hōles. oues. z bo. v. zc Angelos ēt
redit nobis in custodiā nrām. Ps. Angel
suis de mādauit de te vt cu. te in oib vi.
tu. De tertio Jo. iij. Sic de dixit mū
vt fi. su. vni. da. Et Isa. liij. Tradidit in
mortē aiām suā. Tres zc.

Prim⁹ artic⁹. An debuerit hoc sacramē
institui sub duplice specie? O. n. In
sacris nihil debet esse duplū: sed in una
specie est tot ch̄is; ḡ alia supfluit. Lōz
tra est auctoritas ch̄i et ecclie. Rndz Bo
nauen. in. iij. Licet sufficeret una sp̄s qn̄
rum ad sacramēti efficaciā; qd tñ qntū ad
significationē; qd in neutra specie p se signi
ficaret sufficientē res hui sacri; sed in vera
q̄ h̄nt. Hic em̄ significat ch̄is vt cib⁹ pse
cte reficies māducantes devote. Perfe
cta aut̄ refectio nō in pane tñ: nec in vino
tñ: sed in vtrāq̄ siml̄ p̄sistit. Ido vt Da/
mascc. Quia consuetudo est hoib⁹ come
dere panē et bibere vñū: id p̄ugauit ei
dñs diutinatē z fecit ea corpus z sanguis
nem suū vt ḡ hec q̄ sunt fm̄ naturā p̄ue/
ta in quib⁹ vita p̄seruaf: ad ea q̄ sunt sup̄
naturā qm̄ trāferamur. Hoc Bonave.
Pro fundo. Quenāceter instituit dñs vt
in lacis p sensibilita significaret nobis spi
ritualia. Nā vt vt Bristo. vij. metra. Discri
plina sit in oib⁹ q̄ magis nobis nota: eu
lusmōi sunt sensibilita. Principalis tamē
causa est voluntas instituent. In cui⁹ p̄
sona dīcī p̄t illud Juuenal. Sic volo: sic
subeo: sit p̄rōne volūtas. Nec dubiu qn̄
omnia quenāceter velit. Cum ḡ q̄ritur An
debuerit zc. Dic r̄isione vt sup̄. Post re
sponsionē autē dicas: q̄ licet integritas b̄
sacramēti qntum ad significationē regrat
vtrāq̄ specie. sit tñ legatim p̄secratio cor
poris et p̄secratio sanguinis ad significā
ciūm q̄ in ch̄i passione (cuīus hoc sacrum
est memoriale) fuit sanguis a corpore separa
tus. Unde si tunc aliquis aploz p̄fecisset
sub specie panis nō fuisse sanguis qd
erata corpe separatus: nec tñc sub specie vñ
ni fuisse corpus. Sed nūc sicut in sua spe
cie consistit tñc in corpore z sanguine: ani
ma z destate: sic z totus est sub vtrāq̄ sa
cramēti specie: z sub vtrāq̄ specie effica
cia tota/ h̄c significatio plena. Ideo tñc
tamē efficaciā sacramēti populus sumit q̄
sub specie p̄is tñc comunicat. Sacerdos
aut̄ cui cōpetit hoc sacramētū confidere
et pficere: nunq̄ debet celebratiō sumere
corpus sine sanguine. Unde dicit Bela
sus papa. Et habet de secula. dīc. vij. Di
uissio vnius eiusdemq̄ mysterij sine grandi
sacrilegio p̄ouenire nō pot. In hac autē
sacramēti institutiō ostendit domin⁹
suā incōprehensibile potentia in ipsa trā
substantiatiōe. De qua Augustin⁹. Qui
ne potentie equaliter omnia subiectū. Itē
suā admirabilē benivolentiā seu miseri
cordiā in tāliberali sui p̄s datione. ps.
Quā magna mltitudo dulcedinis tue do
mine quā abscondisti timētib⁹ te. i. abs
condite tribuisti timētibus te. O miseri
peccatores qui nō timetis offendere tam
pium et tam liberalē. O puri blasphemū
auari zc. Item ostendit suā inexplicabi
lem sapientiā in corporis z sanguinis occulta
tione. quia a vñz corpus occultatur sub spe
cie panis: z sanguis sub specie vñū: vt se
modo quodā no cōrāli sed spirituali mā
ducetur. Unde mandatiō illa sacramē
talis dici etiam debet spiritualis: vt sp̄i
rituale distinguit contra carnale. Nō enī
in hoc sacramento manducat ch̄ristus cor
poraliter sive carnaliter/ sed spiritualiter
et invisibiliter. **F**igura. vij. Regū. xv. Di
cit David Abscondar in capestris. dei
serti. Per capestrā intellige species sa
cramētales suas v̄ires activas z passi
vas retinentes ad modum campi que sūc
a p̄p̄o subiecto deserte sive derelicta. ps.
Quāmagnificata sunt opa tua domine. o
mnia in sapientia fecisti.

Ecundus articulus. Circa panē e
ucharistie tria sunt cōtemplanda my
steria. Primū est mysterium adorati
onē perfectionis

Scdz ē mysterium mēorāde p̄figuratiōis
Etertiū ē mysterium admirāde p̄ficiōis
Primū igit̄ zc. Est ei b̄ sacrum dignissimū
p̄fectissimū. Cu enim alia sacramē
ta versent circa corpus ch̄i: isti mysticū b
immediate p̄stat circa corp⁹ ch̄i: vez cū alia

finerantū signa gr̄e. H̄ vere in se continet Et Aug. de pse. diss. iij. c. Nos aut̄. dī. Nos ch̄m auctorē gr̄e; hic est igit̄ p̄fōssim⁹ ecclie thesaur⁹ sp̄am eccliaz inḡ fabiliter vitans acq̄ nobilitās Preccelerissima ita q̄ hui⁹ sacramēti pfectio potissimū: ex eo p̄t̄ gr̄e t̄ realiter in eo Trinēt̄ veȳ christi corp⁹. Qd̄ si certissimū sit ex fide: tñ p̄ fi delū p̄solatiōe dupl̄r declarabit̄: vlc̄ per auctoritātū certificationē t̄ p̄ rationū ap̄ probationem. Prima igit̄ via hui⁹ p̄fāt̄ declaratiua ē p̄ auctoritates. Et h̄ sp̄licit Primo q̄ auctoritatē theologoz. Scđo p̄ auctoritatē sc̄tōp. Lertio p̄ auctoritatē theologoz. sc̄tōp. Primo igit̄ p̄ auctoritatē theologoz sc̄tōp. scholasticōp. q̄ oēs in. liij. smiaj. assérūt q̄ verū ch̄i corp⁹ realiter in hoc sacramēto cōmīne t̄ cōfūtant errores cōtrarios. Unū dī frācise⁹ d̄ maro. p̄formis ad altos theologos sub sp̄e panis q̄ videt̄ i hostiā: q̄ tuor eē credēda. Prio corp⁹ ch̄i ex viibō nū p̄secratiōis q̄ de solo corpore faciūt mētione. Scđo sanguis ex cōcomitātia im mediata: q̄ sanguis imediata dispōit cor pus ad vitā. Lertio ē ibi aia ch̄i ex cōcomitātia p̄linquā lic̄ nō imediata: q̄ h̄ aia ch̄i no viuifit̄ corp⁹ nisi median te sanguine tñ p̄tinet ad eandē naturā. Tō cōcomitātia p̄linq̄. Quarto: ē ibi dīntas ex cōcomitātia remora: q̄ lic̄ diuinitas cū trib⁹ p̄dictis nō pertīneat ad eandem naturā: tñ p̄tinet ad eandē psonā. Simili ter sub specie vini q̄tuor credēda sūt. P̄mos sanguis ex vi p̄secratiōis. Scđo corp⁹ pus p̄ cōcomitātia imediata: q̄ corp⁹ est imediātū sanguinis recepraculū. Lertio aia ex cōcomitātia p̄linq̄. Quarto deitas ex cōcomitātia remora. Scđo p̄ auctoritatē sc̄tōp. Amb. li. de sacramētis. Et p̄t̄ de pse. diss. iij. c. Panis est in altari vſitatus aī ſp̄b sacramētōp. Ebi at accessit p̄secratio de pane fit corpus ch̄i. Idē de pse. diss. iij. c. Dia. Dia q̄cūq̄ voluit dñs fecit in celo t̄ in terra t̄ q̄ voluit sic factū ē. Ita lic̄ figura panis t̄ vni vdeaf̄ nihil tñ aliud q̄ caro ch̄i t̄ sanguis post p̄secratioē credēdū est. Unū ipa vēritas ad discipulos. Hoc (inḡ) caro mea est p̄ mūdi vita: t̄ v̄ mirabilius loqr̄ non alia plane q̄ q̄nata est de maria virgine t̄ passa in cruce t̄ resurrexit de sepulcro.

Et Aug. de pse. diss. iij. c. Nos aut̄. dī. Nos aut̄ ſrb̄ ſpecie panis t̄ vni quā videmus v̄es inuisibilis. i. ch̄i carnē t̄ sanguinem honoramus. Alle fūt̄ auctoritates ſctōp inuulnerabiles. Lertio per auctoritatē ſc̄tōp. Unū j. c. De ſuma trinit̄ t̄ ſi. caſic ſcribit̄. Una ē fideliū vniuersalis ecclia extra quā null⁹ oīno ſalutē. In q̄ idēipt̄ ſacerdos ē t̄ ſacrificiū t̄ ſi. Luiſ ſcorp⁹ t̄ ſanguis in ſacramēto altaris ſub ſpecie pants t̄ vni veraeſ ſc̄tōp. ſtātiq̄ ſane in corp⁹ t̄ vino in ſanguinē p̄tute diuina ut ad p̄ficiē dū mysteriū vni tatis accipiam. q̄ de ſuo qd̄ ip̄e accepit de noſtro. Itē extra d̄ cele. mis. c. Lū mar ob. Dī hoc ſacramētu mysteriū fidei q̄ aliud ibi credit̄ q̄ cernat̄: t̄ aliud cernit̄ q̄ credat̄. Lernit̄ em ſpecies panis t̄ vni: et credit̄ veritaſ corporis t̄ ſanguinis. Circa qd̄ notāda ſūt p̄cipue tria documenta ſaſm Franciſcuſ de maro. Primum q̄ in hoc ſacramēto p̄prie nō videt̄ ch̄i ſt̄ oīlo. p̄pore ch̄i ſicut in ſubiecto. Secundū q̄ lic̄ ibi p̄prie nō videt̄ ch̄i ſt̄ errat̄ fidelis q̄ dīcūt̄ ſe videt̄ ſch̄m in manib⁹ ſacerdotiis: q̄ null⁹ erat cui⁹ ſyba p̄nt verificati eo mo q̄ verificat̄ ſcriptura diuina. In q̄ dīcūt̄ q̄ aliq̄ viderūt deū oīlo corporali. Sicut moyses dī Eroō. iiij. Vidi dūm cernēdo rubū inflāmatū nō q̄ ibi videret diuinitatē: ſed q̄ dñs ibi ſpecialit̄ affiſtebat: t̄ ita corp⁹ ch̄i ſuo mo affiſit ſpecie ſacramētōb⁹. Tertiū ē q̄ in hoc ſacramēto nō eſt dirigeda adoratio ad id qd̄ cer̄nitur: ſz ad id qd̄ credit̄: q̄ illud tñ ē ad oratioē dignū. Eſi q̄rif̄ q̄re ch̄i ſt̄ daſ ſiſibiliter corp⁹ ſuū in p̄pria ſpecie. Dicen dū q̄ hoc facit p̄prie tria. Primum p̄pter malop̄ indignitatē: nō em ſunt digni clare et nude videre corp⁹ ch̄i ſt̄. Secundū p̄pter recognoscendū nr̄am imbecillitatē. Num credimus in hoc ſacramēto ea q̄ nostri intellectus imbecillitas attingere nō pōret in q̄ habemus cauſam n̄fe humiliatiōis. In h̄ q̄p̄ ſacramēto valde ē neceſſaria captiuitatio intellectus in obſeq̄ ſidei ch̄i. Ter̄tio p̄pter meritoꝝ utilitatē: vt ſic creden̄do quod nō videretur: ſides habeat meritum. Exemplū legimus de sancto Ludivico rege francie: q̄ dū missam audiēt

De Eucharistie sacramento

vocatus est per quendam deuotum militem ut iret ad aliud altare si vellet sic et idem ille videre chri in forma pueri. Et regit rex quod non iret addes verbum maxime fidei et regis latu dignu. Quia si scirem retro mechanum dñm in cruce eo modo quod fuit in paraclete; nolle me vertere ut eum corporeis oculis aspicerem eo quod fidei meritum amitterem. Hoc dixit quod sacerdos cuius missam audiebat iam secraverat. O mira christi benignitas seipsum dat nobis. Sed quoniam horret homo sumere carnem et sanguinem christi in propria specie; atque ut fructuolius seipsum dicit. Ideo sub specie panis vini consecrat. O quod diligendus est a nobis. I. Jo. viii. Diligamus deum quoniam ipse pro dilexit nos.

Tercius articulus. Quod, et, quod certi esse debemus de christi punita in hoc sacramento licet non videamus. Laueamus ergo ne simus ingratitatem benivolentie. Lex enim dicit quod propter ingratitudinem pauperrimus est quod omnino. L. de reno. dona. l. i. Et. xxij. q. v. de forma. circa finem. Propone parabolam de rege qui cum populo ab hostiis liberato vult in simplici habitu manere non omnium dens suam maiestatem; sed muniri populo se configurans in ornate talis multus est amadus et laudandus. Expone de christo quod postquam nos redemit volunt manere nobiscum sub specie sacramentali. Notando illud Ber. f. de epi. Quarto se minoriter facit in humanitate; tanto maioriter se exhibet in bonitate. Et quanto per me vitoriterato mihi charior est.

De eucharistia Tertio articulo.

Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet; et ego in eo. I. Jo. vi. Triplex est ibi coram planda inextimabilis liberalitatis benivolentia.
Prima sacramentalis refectionis cum dicatur. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet.
Secunda cordialis adhesionis secundum cum christo cum deo in me manet.
Tertia spiritualis inhabitatio dei in homine. cum dicatur. Accipite et comedite hoc est corpus meum. De secundo Jo. xv. Manete in dilectione mea. De tertio. Hiere. vii. Bonas facite vias vestras et inhabitabo vos in eucharistia. An sacram eucharistie sunt plena signa. s. spes panis et vini et duplex secreto materie. Cotta. h. e. sacra ecclesiastice unitatis et sacramentalis similitudinem tenet rei cuius est signum. Rindz Tho. in ita. greci. q. lxxij. quod hoc sacramenta multa quod materialiter est secundum est formaliter et perfectius integrum. Ex duobus enim signis praetribus integratur; vnu totale signum representans perfectam anic refectionem. Hec ex thoma. Pro fundo. Liberiter inquit debemus de tam salutifer sacramento. Sed heu plus citius inquirunt de inanibus; prout quod per se. O curas hominum quantum est in rebus inane. Ultro certe tamen est inquirere de sacramentis quod de rebus terrenis. Unus de sacramento cuius christie querimus. An sit vnu. Ad cuius determinationem valere potest quod pbs dicit v. Metaphys. triplice esse unitate. Indivisibilis unitatis; unitatis; et ordinis. Dicere enim possumus quod in hoc sacramento est unitas ordinis ad vnu; vici finem. s. spissalem aie refractionem. Lui satis concordat quod ut Tho mas ubi supra et visus. Et ratione autem scientiae; quanta sit erga nos christi pietas et dulcedo quod in hoc sacramento tam decetera nobis utiliter per plena aiaz refectione instituit. Ideo bene canit hymnus. Iesu nostra redemptio panis potus fidelium mel melos iubilatio cordis oris et aurium. Que te vicit clemencia ut nos in hac miseria; carne cibares propria iugis imis celestia. Tu redemptor tu precium tu nobis es dominum. et. O miseri patres; quoniam non recognoscetis tam singulariter dei benivolentiam; immo quoniam non veremini offendere tam domini maiestatem. O luxuriosi; visurarij; blasphemarij; et. ne non estis digni comparare coram eo nostro dulcifl visitante in hoc sacramento in qua etiam habemus remeiorari quod per nos mortuus est. Unus non est adoranda aut suscipienda eucharistia absque tali recordatione dominice passionis. Figura. Exo. xvi. Precepit fuit ut ob sanguinem agni poneretur super vnum quod postea et in suplimariis domo. Spissaliter. postes sustinentes edificium spissale sunt fides et spes formata. Unus hebreus. vii. Fundamentum fidei stat ibidem. Spem sicut ancozam aie habemus tutam acque firmam. De